

Zalesienia

Spis treści:

Struktura_lesistości_na_terenie_Powiatu_Limanowskiego

Potrzeby_zwiększania_lesistości

Możliwości_i_założenia_krajowego_programu_zwiększenia_lesistości

Koszty_zalesień

Wskazówki_Gospodarcze

Informacje_dla_osób_chcących_zalesiać

Treść:

Struktura lesistości na terenie Powiatu Limanowskiego

Regulacje prawne dotyczące lasów i zalesień

Omówienie uwarunkowań prawnych zalesień, związanych z wprowadzaniem roślinności leśnej na grunty nie będące lasem oraz prowadzenia gospodarki leśnej na tych gruntach – traktowanych już jako las.

Regulacje prawne dotyczące gospodarki leśnej mają szczególne znaczenie w przypadku zalesień, bowiem pierwsze pokolenie lasu, jako mało stabilne i podatne na różne zagrożenia, wymaga

konsekwentnego przestrzegania zapisów prawa leśnego.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zagadnienia związane z lasem, zalesieniami i prowadzeniem gospodarki leśnej jest **Ustawa z dnia 28 września 1991 roku o lasach** /tekst jednolity Dz. U. z 2005r. Nr 45, poz. 435 z późn. zm./.

Według ustawy o lasach zalesienia prowadzi się dla powiększenia zasobów leśnych. Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej oraz inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności:

- grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
- lotne piaski i wydmy piaszczyste,
- strome stoki, zbocza, urwiska i zapadliska,
- hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie

Grunty przeznaczone do zalesienia określa miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego lub decyzja o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Ustawa o lasach nie określa trybu przeznaczania gruntów do zalesienia i środków odwoławczych przysługujących zainteresowanym. Rozwiązań prawnych w tym zakresie dostarcza Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994r. (Dz. U Nr 89, poz. 415). Ustawa ta określa zakres oraz sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele, a także zasady i tryb rozwiązywania konfliktów między interesami obywateli, wspólnot samorządowych i państwa w tych sprawach. W odniesieniu do gruntów przeznaczonych do zalesienia mają zastosowanie przepisy dotyczące zasad sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a w szczególności przepis mówiący, że projekt takiego planu wykląda się do publicznego

wglądu na okres, co najmniej 21 dni i w tym czasie zainteresowani mogą zgłaszać uwagi i wnioski (art. 18). W myśl Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych z dnia 3 lutego 1995 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 78) na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych, ujętych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na grunty leśne lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego terenu, zezwolenie na takie wyłączenie nie jest wymagane.

Obowiązek zalesiania ciąży na właścicielach i użytkownikach wieczystych gruntów nie będących własnością Skarbu Państwa. Właściciele i użytkownicy wieczystości gruntów mogą otrzymać dotacje z budżetu Państwa przeznaczone na całkowite lub częściowe pokrycie kosztów zalesienia gruntów, ale tylko przeznaczonych do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania przestrzennego terenu. Decyzję w sprawie przyznania środków na pokrycie tych kosztów wydaje starosta na wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego, po zaopiniowaniu przez zarząd gminy.

Bardziej szczegółowe regulacje, stanowiące rozwinięcie zapisów Ustawy o lasach, zawierają:

Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa:

w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planów urządzania lasu, uproszczonych planów urządzania lasu oraz inwentaryzacji lasu z dnia 28 grudnia 1998 r. (Dz. U. z 1999r. Nr 3 poz. 16). Rozporządzenie stwierdza, że przy sporządzaniu uproszczonego planu urządzania lasu i inwentaryzacji lasu uwzględnia się wymogi: hodowli, ochrony, urządzania, ochrony przeciwpożarowej i użytkowania lasu, wymogi ochrony przyrody i krajobrazu, zasady gospodarki w lasach uznanych za lasy ochronne, potrzeby obronności bezpieczeństwa państwa, zagospodarowanie otoczenia lasów.

Rozporządzenie stwierdza, że tak w uproszczonym planie

urządzania lasu, jak i też inwentaryzacji lasu podaje się m.in. opis gruntów przeznaczonych do zalesienia określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Dla tych gruntów podaje się siedliskowy typ lasu, gospodarczy typ drzewostanu oraz zadania gospodarcze. Grunty te są ujmowane w rejestrze sporządzanym według podmiotów ewidencyjnych oraz zaznaczone na kopii lub wyrysie mapy ewidencyjnej.

w sprawie szczegółowych zasad nabywania przez kierowników jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych lasów, gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz innych nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych i prawnych (Dz. U. z 1998 r. Nr 69, poz. 450)

Rozporządzenie to stwierdza, że lasy i grunty przeznaczone do zalesienia mogą być nabyte przez jednostki (nadleśnictwa) Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych w przypadkach: bezpośrednio ich przyległości do gruntów pozostających w zarządzie Lasów Państwowych, zniesienia współwłasności, regulacji przebiegu granicy polno – leśnej. Grunty te mogą być nabyte za cenę nie wyższą od wartości określonej przez rzeczoznawcę majątkowego.

Dokumenty przyjęte, bądź zatwierdzone przez naczelne organy państwa (Sejm, Radę Ministrów RP):

- polityka ekologiczna państwa,
- krajowy program zwiększania lesistości kraju,
- polityka leśna państwa.

Zasady, instrukcje, regulujące gospodarkę leśną, zaakceptowane, bądź zatwierdzone przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów naturalnych i Leśnictwa, wojewodów, Generalnego Dyrektora Lasów Państwowych:

- polityka kompleksowej ochrony zasobów leśnych,
- instrukcja sporządzenia uproszczonego planu urządzenia

lasu

- instrukcja sporządzania inwentaryzacji stanu lasów o powierzchni poniżej 10 ha,
- zasady hodowli lasu,
- instrukcja ochrony lasu i inne.

Potrzeby zwiększania lesistości

Lasy są najbardziej naturalną formą przyrodniczą, od wieków nierozzerwalnie związaną z krajobrazem kraju i życiem społeczeństwa. Tworzą one najwyżej zorganizowane ekosystemy, w których procesy wykorzystania energii słonecznej i akumulacji produktów fotosyntezy osiągnęły szczególnie wysoki poziom.

Powierzchnia leśna kraju wynosi ok. 8779 tys. ha (wg stanu na 1996r.) jest to ok. 28,1% powierzchni całkowitej Polski. Jest ona nadal niższa od średniej europejskiej (32 %) i zdecydowanie za niska z punktu zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym. Problemem nie mniej istotnym jak mała ogólna powierzchnia leśna kraju jest duże rozproszenie terytorialna kompleksów leśnych. Ocenia się, że organizacja Lasy Państwowe obejmuje 28 tysięcy kompleksów leśnych, 1,5 mln ha lasów nie stanowiących własności państwa należy do 1.4 mln właścicieli.

Wyszczególnienie	Lata			
	1980	1985	1990	1996

Powierzchnia lasów (tys. ha)	8622,3	8653,9	8693,9	8779,3
Lesistość (%)	27,6	27,7	27,8	28,1
Powierzchnia lasów na 1 mieszkańca (ha)	0,241	0,234	0,228	0,227

Z punktu widzenia udziału w strukturze użytkowania ziemi las można określić jako naturalny element środowiska przyrodniczego decydujący o jego stabilizacji, a także warunkach życia ludności, formę użytkowania ziemi przeciwdziałającą jej bezużytecznemu odłogowaniu, obszar odnawialnej produkcji drewna i innych surowców leśnych, a także realizacji potrzeb wypoczynkowych, zdrowotnych, kulturowych i naukowych społeczeństwa.

Należy wyraźnie podkreślić, że celowość powiększania przestrzeni leśnej kraju wynika głównie z potrzeby wzmocnienia korzystnego oddziaływania lasów na całe środowisko przyrodnicze, a przede wszystkim na warunki życia ludności i warunki przyrodnicze produkcji rolnej.

Zwiększenie udziału lasów w strukturze użytkowania ziemi jest uzasadnione przede wszystkim potrzebą:

- zwiększenia hydrologicznej roli lasu w poprawie niekorzystnego bilansu wodnego kraju i łagodzenia ekstremalnych stanów przepływów wód powierzchniowych, gruntowych i głębinowych
- przeciwdziałania występującym na znacznym obszarze kraju zjawiskom erozji gleb i stepowienia krajobrazu

- wykorzystania wpływu lasu jako czynnika korzystnie modyfikującego lokalne stosunki hydrologiczne i mikroklimatyczne na przyległych terenach rolniczych
- zwiększenia roli lasów w oczyszczaniu powietrza, wód i gleb z substancji chemicznych, ograniczenia efektu szklarniowego oraz osłabienia tempa eutrofizacji wód otwartych
- tworzenia możliwości wypoczynku ludności w środowisku przyrodniczym, poprawy warunków życia w terenach zurbanizowanych poprzez usprawnienie obiegu mas powietrza („przewietrzanie miast”) i poprawę ich składu.

Hydrologicznej roli lasów poświęcono wiele badań, jednakże pewne zagadnienia pozostają nadal nie wyjaśnione. Niewątpliwie pozytywna jest rola lasu w retencjonowaniu i kształtowaniu dynamiki wód w glebie i zbiornikach podziemnych. Wiąże się to przedłużonym zaleganiem pokrywy śnieżnej w lesie i stopniowym jej tajeniem, ze zwiększoną infiltracją wody do zbiorników podziemnych, ze znacznym ograniczeniem spływu powierzchniowego w okresie roztopów i opadów deszczowych. Dzięki temu las wyrównuje odpływ, czyli osłabia wezbrania oraz łagodzi niżówki i zmniejsza ich częstość wskutek zwiększenia w odpływie udziału wód podziemnych.

Możliwości i założenia krajowego programu zwiększenia lesistości

Obecnie nabiera znaczenia przekonanie o potrzebie zmian w przestrzennej polityce agrarnej. Stwierdza się, że istotnym hamulcem rozwoju rolnictwa jest duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych i nadmierne użytkowanie tzw. gruntów marginalnych dla rolnictwa.

Grunty marginalne są to grunty pozostające w ewidencji użytków rolnych, które ze względu na niekorzystne uwarunkowania przyrodnicze, antropogeniczne i ekonomiczne mają niską produktywność lub ograniczenia w zakresie zdrowotności i jakości produktów rolniczych.

Do gruntów marginalnych zalicza się przede wszystkim gleby o niskiej naturalnej przydatności rolniczej, należące według klasyfikacji gleboznawczej do klas VIz, VI a nawet V, wchodzące w skład kompleksu przydatności rolniczej gleb 6-go żytniego słabego i 7-go żytniego bardzo słabego, wytworzone przeważnie z piasków luźnych i piasków słabo gliniastych lub żwirowych. Następnie do gruntów marginalnych proponuje się zaliczyć użytki rolne o trudnej dostępności (duża odległość od zagród, brak przejezdnych dróg), na których bez względu na ich klasę, koszt transportu przewyższają zyski z uprawy. Uwzględnić należy również użytki rolne o różnej przydatności produkcyjnej, które stanowią enklawy i pół enklawy wśród gruntów leśnych, gdzie prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej nie jest efektywne ze względu na ocienienie, szkody powodowane przez zwierzynę itp.

Jednak wyłączenie wszystkich gleb marginalnych z produkcji rolniczej nie jest uzasadnione zarówno ze względu na potrzeby gospodarki żywnościowej jak i możliwości ich zalesienia.

Analiza potrzeb i możliwości była podstawą opracowania „Krajowego programu zwiększenia lesistości, „ w którym jako główne cele przyjęto:

1. opracowanie koncepcji przestrzennej perspektywicznego

udziału lasów ze szczególnym uwzględnieniem ich funkcji środowiskotwórczym oraz roli zalesień w racjonalizacji struktury użytkowania ziemi:

2. określenie priorytetów i preferencji lokalizacji zalesień w układzie gmin i rozmiaru zalesień w układzie województw.
3. Jako elementarną jednostkę analityczną przyjęto gminę, co zapewnia stosunkowo dużą szczegółowość analizy oraz mogą stanowić podstawę hierarchizacji gmin ze względu na rangę i pilność zalesień i zadrzewień. W metodyce pracy uwzględniono 20 kryteriów przemawiających za zwiększeniem lesistości i 5 kryteriów charakteryzujących czynniki ograniczające wzrost lesistości.
4. Opracowany w Instytucie Badawczym Leśnictwa Krajowy program zwiększania lesistości został zatwierdzony przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, a następnie przyjęty przez Radę Ministrów RP (23.06.1995r.).

Program przewiduje zwiększenie powierzchni leśnej w skali kraju o około 700 tys. ha, co oznacza osiągnięcie lesistości kraju na poziomie 30% w bliższym horyzoncie czasowym, który umownie określono na 2020r. oraz zwiększenie lesistości do 33% powierzchni kraju do roku 2050. Przyjęty do realizacji model przestrzenny preferuje gminy, w których właściwe jest zwiększanie roli lasów w przeciwdziałaniu skutkom degradacji środowiska, a przede wszystkim w ograniczaniu procesów erozji gleb, stepowienia krajobrazu oraz zanieczyszczania i deficytu wód.

Prawne, ekonomiczne i organizacyjne uwarunkowania zalesień

Obowiązująca ustawa z dn. 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. nr 101, poz. 444) zalesianie gruntów nieleśnych reguluje jednolicie bez względu na formę ich własności. Według ustawy do zalesienia można przeznaczać nieużytki i grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej bez określenia ścisłych kryteriów ich wyróżnienia. „Ograniczenia” w wyłączeniu gruntów z rolniczego użytkowania wynikają z ustawy z dnia 3 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. Nr 16, poz. 78), gdzie art.11 – stawia się szczególne wymagania w wyłączeniu gleb klasy I – III pochodzenia mineralnego oraz w zasadzie wszystkich gleb pochodzenia organicznego. Dotyczy to jednak przeznaczenia ich na cele nierolnicze i nieleśne.

Zgodnie z ustawą o lasach, grunty przeznaczone do zalesiania muszą być uprzednio ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania. To ostatnie stwierdzenie sformułowane jest w uchwalonej przez Sejm RP w kwietniu 1997 roku ustawie o zmianie ustawy o lasach oraz zmianie niektórych ustaw. W znowelizowanej ustawie stwierdza się, że „wielkość zalesienia, ich rozmieszczenie oraz sposób realizacji określa krajowy program zwiększenia lesistości opracowany przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

Koszty zalesień

Koszty zalesień gruntów porolnych należy szacować dla poszczególnych operacji i czynności technologicznych w zależności przede wszystkim od rodzaju gleby, składu gatunkowego, gęstości sadzenia oraz celu produkcji zakładanych upraw leśnych.

Na sumaryczne koszty jednostkowe zalesień składają się:

- koszt prac przygotowawczych
- koszt materiału sadzeniowego
- koszt uprawy gleby
- koszt sadzenia
- koszt nawożenia
- koszt poprawek i uzupełnień
- koszt pielęgnacji
- koszt ochrony lasu

Poziom sumarycznych kosztów jednostkowych zalesień gruntów porolnych będzie w każdym przypadku zależał od indywidualnych warunków siedliskowych w tym zwłaszcza glebowych, zagrożenia ze strony szkodliwych czynników biotycznych i abiotycznych oraz wielu innych uwarunkowań. Największe pozycje w kosztach stanowią wyprodukowanie lub zakup sadzonek oraz sadzenie. Łącznie nakłady te stanowią blisko 50% kosztów zalesienia gruntów porolnych. Wskazane jest więc poszukiwanie oszczędności lub źródeł finansowania dla tych pozycji kosztów.

W powyższej kalkulacji pominięto koszty pośrednie i ogólne, których udział szacuje się na ok. 23% ogólnych kosztów zalesień. Koszty te powstają w dużych gospodarstwach leśnych, posiadających choćby minimalną administrację powinny być naliczane, jeśli zalesienia wykonane są przez pracowników tych gospodarstw. Jeśli natomiast prace wykonane zostaną np. przez właścicieli gruntów zalesianych lub prywatne firmy usługowe, wówczas te kategorie kosztów w ogóle nie występują lub

stanowią element wynegocjonowanej ceny usługi.

Źródła finansowania kosztów zalesień

Obecne rozwiązania polityczno-gospodarcze przewidują finansowanie zalesień na gruntach porolnych przez:

- budżet Państwa – podstawą prawną zalesiania marginalnych gruntów rolnych i nieużytków oraz innych gruntów nadających się do zalesienia jest art. 14 Ustawy o lasach z dn. 28 września 1991r. (Dz. U. Nr 101 poz. 444)
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (wraz z wojewódzkimi funduszami)
- Fundusz Leśny (partycypowanie Lasów Państwowych w kosztach zalesienia)
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- Fundusz Pracy
- Europejski Bank Inwestycyjny
- Bank Światowy
- Ekofundusz
- Światowy Fundusz Powierniczy Ochrony Środowiska
- Unię Europejską (program PHARE)
- Oraz ze środków własnych właścicieli gruntów.

Wskazówki Gospodarcze

Uprawa gleby

Zakładanie upraw leśnych na gruntach porolnych powinno być poprzedzone przeprowadzeniem badań glebowych mających na celu ustalenie stopnia ich zasobności. Badanie takie powinno ułatwić zaplanowanie odpowiedniego składu gatunkowego uprawy. Praktyka wskazuje, że ustalony na podstawie analiz typ siedliskowy lasu powinien być sytuowany w skali żyzności o 1 stopień niżej niż na to wskazują wyniki analizy gleb.

Przy braku możliwości wykonania badań glebowych, można wykorzystać istniejącą na danym terenie gleboznawczą klasyfikację gruntów rolniczych. Tak, więc:

- gleby orne klasy VI można traktować jako bór suchy – bór świeży,
- gleby orne klasy V jako bór świeży – bór mieszany świeży
- klasy IV jako las mieszany
- klasy III jako las świeży

zaliczone również do V i VI klasy gruntów ornych gleby podmokłe oraz użytki zielone V i VI klasy z wysokim poziomem wody gruntowej powinny być pozostawione bez zalesiania jako użytki ekologiczne.

Uprawa gleby poprzedzająca zalesianie gruntów porolnych ma przede wszystkim za zadanie:

- zlikwidowanie tzw. podeszwy płużnej, tj. silnie zagęszczonej warstwy rozmieszczonej na głębokości 15 – 30 cm i powstałej w wyniku ugniatania gleby przez używany w przeszłości na danym obszarze sprzęt uprawowy,
- zniesienie niepożądanych skutków występowania w glebach porolnych warstwy ornej, o miąższości do 30 cm, powstałej w wyniku intensywnej uprawy i nawożenia,
- ograniczenie rozwoju pojawiających się często, szczególnie na dłuższej odłogujących gruntach porolnych,

chwastów,

- ułatwienie i umożliwienie prawidłowego posadzenia drzewek.

Złe warunki fizyczne oraz silne zachwaszczenie gleb porolnych powodują konieczność stosowania intensywnej uprawy. Celem tych zabiegów jest poprawa struktury gleby, która decyduje o właściwościach wodnych, powietrznych i cieplnych gleb, wpływa na zwiększenie aktywności biologicznej oraz na uruchomienie trudno przyswajalnych składników pokarmowych w glebach. W większości przypadków wystarcza częściowa uprawa gleby – wyoranie bruzd do głębokości 10 cm. Niezbędnym zabiegiem jest jednak staranne, głębokie (co najmniej do 40 cm) spulchnienie pogłębiaczem, obejmujące możliwie największą część szerokości bruzdy. Jeżeli częściowa uprawa gleby okaże się niewystarczająca, zalecane jest stosowanie głębokiej orki pełnej (do 60 cm) pługiem PPU – 50A lub innym pługiem tego typu – z przedpłużkiem. Orka pełna winna być uzupełniona włókowaniem, wałowaniem i bronowaniem.

Uprawa gleby pod zalesienia powinna być wykonana jesienią, aby na początku wiosny gleba mogła wchłonąć i zatrzymać znaczną część wilgoci.

Skład gatunkowy upraw

Na glebach uboższych powinno się w nim uwzględnić w przewadze sosnę zwyczajną, która kształtuje w tych warunkach siedlisko leśne. Dodatek gatunków liściastych powinien sprzyjać przebiegowi procesów glebotwórczych oraz naturalnemu zasiedlaniu przez grzyby leśne.

Obok sosny zwyczajnej, jodły pospolitej, modrzewia europejskiego i świerka pospolitego zaleca się sadzić na gruntach porolnych drzewa i krzewy liściaste jak: bez czarny;

brzoza brodawkowata; buk zwyczajny; czeremcha pospolita; dąb bezszypułkowy; dąb szypułkowy; głóg jednoszyjkowy; grab zwyczajny; grusza pospolita; jabłoń dzika; jarząb pospolity; klon zwyczajny; klon jawor; leszczyna pospolita; lipa drobnolistna; olsza czarna; olsza szara; trzmielina zwyczajna; trzmielina brodawkowata; wiąz szypułkowy; wiąz górski; wiąz pospolity; wierzba biała; wierzba iwa; wierzba piaskowa; czereśnia ptasia.

Mogą one wchodzić w skład drzewostanu głównego i służyć do zakładania w uprawie 1-2 arowych remiz (grup oporu biologicznego), a także – być wykorzystywane do zabudowy obrzeża drzewostanu na nowo powstającej, w wyniku zalesienia, granicy polno – leśnej.

Przykładowy skład gatunkowy upraw zakładanych na gruntach porolnych w zależności od żyzności gleby i krainy przyrodniczo – leśnej.

Potencjalny typ siedliskowy lasu	Skład gatunkowy	Kraina przyrodniczo leśna
Bór suchy (Bs) – najuboższe i skrajnie suche fragmenty gleb ornych VI klasy jakości rolniczej	So 80; Brz, OL, Jrz i inne 20	I – VI
Bór świeży (Bśw) – gleby orne VI klasy jakości rolniczej	So 60 – 80; Brz 10 – 20; Dbbs, Bk, Lp, Gb i inne 10-20	I, IV, VI
	So 60 – 80; Św, Md 10 – 20; Brz, Dbbs, Lp, Gb i inne 10-20	II, III, V, VIII

Bór mieszany świeży (BMśw) – gleby orne V klasy jakości rolniczej	So 40 – 50; Md 30; Bk, Db, Brz i inne 20 – 30	I, III, V
	So 50 – 60; Md 20; Św, Db, Lp i inne 20 – 30	II, V, VI, VII
	So 30 – 40; Md 30; Jd, Bk, Db, Kl i inne 30 – 40	VI – VIII
	So 40 – 50; Md 30; Db, Lp i inne 20 – 30	IV
Las Mieszany świeży (LMśw) – gleby orne IV klasy jakości rolniczej	Bk, Db, Lp, Kl 40 – 50; Md 30 – 40; So 10 – 20	I, III, V, VI – VIII
	Db, Św, Lp, Kl 30 – 50; Md 30 – 40; So 20 – 30	II, V – VIII
	Jd, Św, Db, Bk 50 – 60; Md 30 – 40; Kl, Lp i inne 10	VI – VIII
Las świeży (Lśw) – gleby orne III klasy jakości rolniczej	Bk, Db 50 – 60; Md 30 – 40; Lp, Kl i inne 10	I, III, V, VIII
	Db, Św, Gb, Lp, Kl 50 – 60; Md 40 – 50	II
	Bk, Jd, Db 50 – 60; Md 30 – 40; Kl, Lp i inne 10	V – VIII
	Bk, Jd, Św, Kl, Lp 50 – 60; Md 40 – 50	VI – VIII

Przy projektowaniu składu gatunkowego upraw leśnych na innych niż wymienione siedliskach, należy korzystać z tabeli składów gatunkowych sztucznych odnowień lasu zawartych w Zasadach Hodowli Lasu.

Remizy wielkości 0,25 – 1,0 ha należy zakładać w miejscach dobrze oświetlonych. Bardzo przydatnym miejscem są, rosące często wśród przeznaczonych do zalesienia pól, skupienia tarniny i innych krzewów, silnie rozrzedzone grupy starych drzew oraz opuszczone siedliska ludzkie z resztkami sadu i innych zadrzewień. Dobór gatunków drzew i krzewów w remizie powinien być powiązany z pewnymi właściwościami ich wzrostu, jak zdolność gęstego ugałęzienia, obfite ulistnienie i duża siła odroślowa. Bardzo pożądana jest również, aby były to gatunki produkujące jadalne owoce.

Do zakładania remiz używane są najczęściej:

Bez czarny, bez koralowy, buk zwyczajny, czeremcha pospolita (na siedliskach bardziej wilgotnych), dąb bezszypułkowy (w lepszych warunkach glebowych także dąb szypułkowy), dereń świdwa, głóg jednoszyjkowy, głóg dwuszyjkowy (może być sadzony również na nieco gorszych glebach), grab zwyczajny, jałowiec pospolity, kalina koralowa, kruszyna pospolita, ligustr pospolity, wszystkie gatunki porzeczek, rokitnik zwyczajny, róża dzika (szypszyna), suchodrzew pospolity, szakłak pospolity, świerk pospolity (bardzo przydatny do gniazdowania ptaków, a także służący im jako bezpieczne miejsce noclegu), oraz żarnowiec miotlasty.

W dobrze założonej i prowadzonej remizie większość terenu muszą zajmować różnej wysokości krzewy i tylko z rzadka mogą w niej rosnać wysokie, nie rzucające zbyt dużo cienia, drzewa. Całą remizę zaleca się otoczyć pasem ciernistych krzewów, chroniących jej wnętrze przed niepożądaną penetracją. W remizach pozbawionych naturalnych zbiorników wody trzeba stawiać sztuczne pojemniki (kąpieliska). Obsadzoną remizę pozostawia się swobodnemu wzrostowi przez kilka lat, a później prowadzi się w niej zabiegi pielęgnacyjne (najlepiej jesienią

lub w zimie).

Materiał sadzeniowy

Do zalesień należy używać jednorocznych sadzonek sosny oraz 2 – 3 letnich sadzonek gatunków liściastych i 2 – letnich sadzonek modrzewia. Materiał sadzeniowy powinien być właściwej proveniencji. Powinny być sadzone wyłącznie sadzonki silne i żywotne, I klasy jakości. Sadzonki gatunków iglastych przeznaczone do omawianych warunków muszą być produkowane w szkółkach o korzystnych warunkach dla rozwoju grzybów mikoryzowych (szkółki na gruntach leśnych) lub specjalnie przysposabiane przez sztuczną mikoryzację.

Sposób zakładania upraw, uprawy z sadzenia

Stworzenie odpowiednich warunków wzrostu drzewkom użytym do wykonania zalesień oraz zapewnienie im możliwości do dalszej, zespołowej egzystencji w założonym na gruncie porolnym drzewostanie, wymaga posadzenia ich w odpowiedniej więźbie. Zalecana więźba niektórych gatunków drzew na gruntach porolnych wynosi:

- sosna zwyczajna – 1,5 x 0,7 – 0,5 m (9 – 13 tys. sadzonek w przeliczeniu na 1 ha)
- buk zwyczajny – 1,5 x 0,8 m (8,5 tys. sadzonek na 1 ha)
- dąb bezszypułkowy i szypułkowy – 1,5 x 0,9 – 0,8 m (7 – 8 tys. sadzonek w przeliczeniu na 1 ha)
- brzoza brodawkowata i pozostałe gatunki liściaste – 1,5 x 1,5 m (ok. 4,5 tys. sadzonek w przeliczeniu na 1 ha)

Rodzaj mieszania wchodzących w skład uprawy gatunków drzew jest różny w zależności od wielkości zajmowanej powierzchni. Gatunek zajmujący ponad 20 % powierzchni powinien być sadzony w mieszanii kępowej (kępy powyżej 5 arów), a gatunek zajmujący poniżej 20 % powierzchni może też być sadzony w mieszanii drobnokępowej (kępy poniżej 5 arów).

Wykorzystanie naturalnego odnowienia

Hodowla lasu wypracowała skuteczne metody uzyskiwania naturalnego odnowienia różnych gatunków drzew z obsiewu bocznego, które mogą być zastosowane również przy zalesianiu terenów porolnych. Niezbędne jest jednak dostosowanie tych metod szczególnych interakcji lasu i otwartej powierzchni, z którymi leśnik ma do czynienia przy wykorzystaniu naturalnego odnowienia lasu na gruncie porolnym. Możliwości tych działań, z konieczności ograniczonych do obszaru styku zalesianych powierzchni z lasem, można wykorzystać, jeśli istniejąca wiedzę hodowlano – leśną umiejętnie wkomponuje się w siedliskowo – drzewostanowe uwarunkowania konkretnego obszaru ekotonowego polno – leśnego. O przyjęciu określonej metody postępowania przy prowadzeniu naturalnego odnowienia gruntów porolnych decydować powinny usytuowanie zalesianej powierzchni w stosunku do skraju lasu, skład gatunkowy, cechy fizyczne i chemiczne gleby, rozwój pokrywy zielonej oraz warunki klimatyczne.

Możliwości bocznego obsiewu drzewostanów i jego wykorzystania dotyczą sosny zwyczajnej, brzozy brodawkowatej, topoli osiki i olszy czarnej, a więc gatunków, które mają zasadnicze znaczenie w uproduktywnianiu porolnych gleb słabej jakości. Gatunki te w warunkach naturalnych zwykle jako pierwsze pokrywają obszary wylesione.

Sosna zwyczajna zaczyna obradzać nasiona już w wieku 15 lat, gdy rośnie pojedynczo, a w drzewostanie okres owocowania rozpoczyna się w wieku około 40 lat. Okresu średniego urodzaju powtarzają się co 2-4 lata, a częstotliwość lat pełnego urodzaju wynosi w warunkach środkowoeuropejskich 4-6. Czas naturalnego wysiewu nasion sosny zwyczajnej zależy jest od warunków atmosferycznych panujących w okresie wiosennym i zawiera się zwykle w przedziale kwiecień – maj, czasem marzec – czerwiec.

Pojedynczo rosnące drzewa brzozy brodawkowatej zaczynają owocować w wieku 10-15 lat. Brzozy w drzewostanie wchodzi w okres owocowania w wieku 20-30 lat. W drzewostanach silnie zwartych owocowanie brzozy rozpoczyna się jeszcze później. Intensywność owocowania brzozy jest dość wyrównana. Średni urodzaj występuje co 1-2 lata. Nasiona dojrzewają w lipcu – sierpniu, a wysiew następuje zwykle pomiędzy sierpniem a październikiem.

Topola osika pojedynczo rosnąca wchodzi w okres owocowania w wieku 10-15 lat, a rosnąca w drzewostanie później, bo w wieku 20-30 lat. Owocuje corocznie. Nasiona dojrzewają w czerwcu i wkrótce po tym są rozsiewane. Zdolność kiełkowania nasiona topoli zachowują tylko przez 2-3 miesiące, niekiedy jeszcze krócej, bo tylko 2 tygodnie.

Olsza czarna, gdy występuje pojedynczo zaczyna owocować w wieku 10-20 lat. W drzewostanie okres owocowania olszy czarnej następuje w wieku 20-40 lat i zależy jest od struktury drzewostanu. Pojedynczo rosnące olsze czarne owocują co roku, natomiast w drzewostanie okres średnio obfitego owocowania powtarza się na ogół co 2-3 lata. Nasiona dojrzewają we wrześniu i w październiku, a rozsiewane są w okresie zimowym. Ich rozsiewaniu sprzyja występowanie pokrywy śniegowej.

Nasiona wymienionych wyżej gatunków roznoszone są przez wiatr. Odległość rozprzestrzeniania się nasion zależy od warunków atmosferycznych (częstotliwość opadów, kierunek i siła wiatru), wysokości drzewostanu, ukształtowania terenu (gdy drzewostan usytuowany jest wyżej niż przylegająca powierzchnia, nasiona są roznoszone na większe odległości).

Nasiona sosny zwyczajnej w ilości umożliwiającej powstanie nalotu o właściwych cechach hodowlanych rozsiewane są przez wiatr na odległość do około 50 m po stronie zawietrznej i do około 20 m po stronie nawietrznej. Wiatr może przenosić nasiona brzozy brodawkowatej na wielokilometrowe odległości, jednak odległości przenoszenia nasion brzozy pozwalające na

powstanie wartościowych nalotów są oczywiście mniejsze. Odległości te wynoszą do około 120 m po stronie zawietrznej i do około 60 m po stronie nawietrznej. Podobne charakterystyki odległości przenoszenia nasion przez wiatr i pojawienia się nalotów odnoszą się do topoli osiki. Na pojawienie się zadowalających pod względem hodowlanym nalotów olszy czarnej można oczekiwać po stronie zawietrznej w odległości do 60 m od ściany drzewostanu i około 30 m po stronie nawietrznej.

Przekazywane do zalesienia grunty porolne charakteryzują się zwykle wysokim stopniem zachwaszczenia pokrywy glebowej utrudniającej kiełkowanie nasion i rozwój młodych siewek. Próbowano już praktycznego stosowania wielu metod przeciwdziałających powstaniu lub likwidujących silnie rozwiniętą pokrywę roślinną na powierzchniach przewidzianych do odnowienia lub zalesiania. Coraz częściej stosowane są dzisiaj tradycyjne i pozornie nienowoczesne sposoby wypracowane przez naszych poprzedników. W dziewiętnastym wieku popularne było w krajach niemieckich i stosowane w praktyce przekonanie, że na umiarkowanie silnych siedliskach sosnowych największymi sprzymierzeńcami naturalnego odnowienia sosny zwyczajnej są ogień, pozyskiwanie ściółki i wypas owiec. Dzisiejszy stan wiedzy potwierdza prawidłowość stosowania metod, które prowadzą do odkrycia mineralnej warstwy gleby, jej spulchnienia i zmieszania z warstwą próchniczą. Najczęściej w praktyce wykorzystywane są metody mechaniczne, których efekty stosowania są zbliżone właśnie do tych wyżej wspomnianych. Na powierzchniach o słabym zachwaszczeniu wystarczy może zastosowanie jeżów, kultywatorów, bron talerzowych. Powierzchnie silnie zachwaszczone powinny być zwykle przygotowane przy użyciu pługów odkładnicowych lub talerzowych pługów aktywnych. Jedynie na bardzo suchych z natury luźnych glebach, spulchnianie gleby może być niekorzystne, gdyż może przyczynić się do jeszcze silniejszego jej wyschnięcia. Celowe jest również przygotowanie do obsiewu drzewostanów będących potencjalnym źródłem nasion. Badania i praktyczne doświadczenie wykazały, że np. w drzewostanach

sosny zwyczajnej wielkość urodzaju nasion zależy m.in. od stopnia zwarcia drzewostanu. Najwyższy urodzaj nasion ma miejsce przy stopniu zwarcia wynoszącym 0,6 – 0,8. Korzystnie na rozsiewanie nasion przez wiatr oddziałuje przerzedzenie zwarcia ściany drzewostanu do stopnia 0,5. W drzewostanach pozostałych gatunków na obradzanie nasion również korzystnie oddziałuje umiarkowane obniżenie stopnia zwarcia i silniejsze przerzedzenie ich obrzeży w celu zwiększenia efektywności roznoszenia nasion przez wiatr.

Zagrożenia i czynniki wywołujące szkody na terenach porolnych

Zmiany będące wyrazem niedostosowania sztucznego zbiorowiska leśnego do biotopu sprawiają, że drzewostany na gruntach porolnych są wysoce wrażliwe na oddziaływanie czynników klimatycznych: wiatrów, śniegu, niskich temperatur i suszy. Oddziaływanie tych czynników osłabia drzewa i daje początek szkodom biotycznym.

Działanie czynników biotycznych i abiotycznych potęgują na ogół czynniki antropogeniczne takie jak zaniedbania czy błędy gospodarcze.

Kompleks tych czynników doprowadza do przedwczesnego zamierania drzew i całych drzewostanów.

W wielu regionach kraju drzewa utraciły biologiczną odporność oraz zapoczątkowane zostały procesy degradacji drzewostanów i siedlisk. Występujące niemal corocznie od 15 lat anomalie pogodowe, powodują duże wahania poziomu wód gruntowych jak również nadal utrzymujący się dość wysoki poziom przemysłowych zanieczyszczeń powietrza, są głównymi czynnikami wpływającymi na wzrost predyspozycji chorobowej lasów.

Jednym z ważniejszych szkodników występujących w drzewostanach założonych na terenach porolnych jest grzyb *Heterobasidion annosum* – sprawca huby korzeni dziesiątkujący drzewostany świerkowe założone na terenach porolnych. Do ważniejszych szkodników drzewostanów sosnowych zaliczamy grzyby *Gremmeniella abietina* i *Cenangium ferruginosum* powodujące

zamieranie pędów sosny.

Szkodom powodowanym przez grzyby towarzyszy na gruntach porolnych stały, bogaty zespół owadów, który potęguje szkody powstałe przez szereg wymienionych czynników biotycznych i abiotycznych oraz wywołanych nieumiejętną gospodarką prowadzoną przez człowieka.

Aby skutecznie zapobiec wystąpieniu tych szkód należy zająć się ochroną już na etapie zalesiania gruntów porolnych. Dlatego przy zakładaniu upraw należy zwrócić uwagę przede wszystkim na właściwe dostosowanie składu gatunkowego uprawy do typu siedliskowego lasu, właściwą uprawę gleby, więźbę sadzenia i formę zmieszania gatunków.

W opracowaniu wykorzystano materiały:

Budzyński W., Jastrzębski W. 1995. Co o swoim lesie winien wiedzieć właściciel w świetle aktualnych regulacji prawnych. Wydawnictwo Świat. Zeszyt 55, Warszawa. Głaz J. Stan lasów prywatnych w Polsce oraz organizacja i obieg informacji o tych lasach. Instytut badawczy Leśnictwa, Warszawa. Gorzelak A. 1999. Zalesianie terenów porolnych. Instytut badawczy Leśnictwa, Warszawa. Łonkiewicz B. Program zwiększania lesistości kraju. Instytut badawczy Leśnictwa, Warszawa. Siuta J. 1993 Ekologiczno – produkcyjne wymogi zalesiania nieefektywnych gruntów rolnych. Post. nauk roln., nr 3. Siuta J., Kucharska A. Wieloczynnikowa degradacja środowiska. Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska. Instytut Ochrony Środowiska. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa. Zachara T. Organizacja i sposób wykonania prac hodowlanych. Instytut Badawczy Leśnictwa, Warszawa

Informacje dla osób chcących zalesiać

1. Zalesianie gruntów rolnych zgodnie z ustawą o lasach

/ art.14 ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach /tekst jedn.z 2005r.Dz.U.Nr 45 poz.435/

Ustawa o lasach jednoznacznie podaje, że powiększanie zasobów leśnych następuje w wyniku zalesiania gruntów oraz podwyższania produktywności lasu w sposób określony w planie urządzenia lasu.

Do zalesienia mogą być przeznaczone nieużytki, grunty rolne nieprzydatne do produkcji rolnej oraz inne grunty nadające się do zalesienia, a w szczególności:

1. grunty położone przy źródłiskach rzek lub potoków, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek oraz na obrzeżach jezior i zbiorników wodnych,
2. lotne piaski i wydmy piaszczyste,
3. strome stoki, zbocza, urwiska i zapadliska,
4. hałdy i tereny po wyeksploatowanym piasku, żwirze, torfie i glinie

Wielkość zalesień, ich rozmieszczenie oraz sposób realizacji określa krajowy program zwiększania lesistości. Grunty przeznaczone do zalesienia wyznacza wyłącznie miejscowy Plan zagospodarowania przestrzennego. W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tereny do zalesienia można wyznaczyć decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu

Dlatego tak ważne, jest prawidłowe sporządzanie takich planów, a ich brak ,lub sporządzenie bez wyznaczenia terenów przeznaczonych pod zalesienia jest błędem uniemożliwiającym

mieszkańcom wsi korzystanie z omawianych w niniejszym opracowaniu z dotacji, czy ekwiwalentu.

Obowiązek zalesiania gruntów ciąży na nadleśniczych w odniesieniu do gruntów będących w zarządzie Lasów Państwowych oraz na właścicielach lub użytkownikach wieczystych pozostałych gruntów.

Zalesianie gruntów rolnych zgodnie z ustawą o lasach polega na przydziale właścicielowi lub użytkownikowi gruntu dotacji z budżetu państwa na całkowite lub częściowe pokrycie kosztów zalesienia gruntów.

Dotację w formie decyzji przyznaje starosta ze środków jakie corocznie otrzymuje z budżetu Wojewody.

Procedura otrzymania dotacji:

1. Właściciel gospodarstwa występuje z wnioskiem do starosty o przyznanie dotacji na zalesienie gruntu rolnego, podając numer działki i powierzchnię jaką chce zalesić.
2. Wniosek można złożyć bezpośrednio do Starostwa Powiatowego lub do Wójta, Burmistrza Gminy.
3. Wniosek jaki złoży właściciel gospodarstwa musi być zaopiniowany przez wójta, burmistrza na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu określających ,że dane runty są przeznaczone do zalesienia zgodnie z w/w planem. Uzgodnienie wydaje się w formie postanowienia zgodnie z art. 106 KPA ::
4. W okresie poprzedzającym zakładanie uprawy leśnej tj. w miesiącu marcu- kwietniu lub w okresie jesiennym starosta wydaje decyzję w której określa wysokość dotacji jaka została przyznana na zalesienie, oraz gdzie należy zgłosić się po sadzonki i w jakim terminie.
5. Dokładnego instruktażu dotyczącego procedury przygotowania gleby, sadzenia, pielęgnacji udziela Nadleśnictwo Limanowa.
6. W okresie dwóch lat. po posadzeniu każda uprawa jest.

sprawdzana pod względem oceny udatności i prawidłowości prowadzonej uprawy.

Zalesianie gruntów rolnych zgodnie z ustawą o lasach daje możliwość:

- zalesienia dowolnych powierzchni / nie ma żadnych ograniczeń dotyczących minimalnych czy maksymalnych powierzchni wnioskowanych do zalesienia/
- mogą zalesiać właściciele gospodarstw, którzy nabyli prawo do emerytury czy renty

Przy tym sposobie zalesienia nie otrzymuje się ekwiwalentu z tytułu zalesienia gruntu rolnego

W związku z tym, że starosta otrzymuje znaczną kwotę na w/w zalesianie i np. w ubiegłym roku część środków zwrócono jako nie wykorzystane, zwracamy się z serdeczną prośbą o informowanie rolników, mieszkańców wsi o wyżej opisanym sposobie zalesiania gruntów rolnych.

1. Zalesianie gruntów rolnych ze środków funduszu leśnego.

/ art. 58 ustawy z dnia 28 września 1991r. o lasach /tekst jedn.z 2005r.Dz.U.Nr 45 poz.435/

Fundusz leśny – stanowią opłaty i kary związane z wyłączeniem gruntów leśnych, należności wynikających z odszkodowań, odpisów od wartości sprzedaży drewna oraz inne świadczenia i opłaty.

Fundusz przeznacza się na realizację zadań gospodarki leśnej, między innymi na zalesianie gruntów nie stanowiących własności Skarbu Państwa.

Zalesianie z wykorzystaniem funduszu leśnego prowadzą Nadleśnictwa i do nich składa się wnioski o zalesienie gruntu rolnego. Najczęściej ma to miejsce w przypadku zalesiania większych kompleksów w danej miejscowości lub gminie. Ten typ zalesiania prowadzony jest przeważnie z inicjatywy gmin, które

wprowadzają punktowe zmiany w planie przestrzennego zagospodarowania, dotyczące większej liczby wnioskodawców. W latach 2001-2002 duża ilość wniosków o zalesienie realizowana była z funduszu leśnego.

Procedura starania się o przydział środków z funduszu leśnego:

1. Właściciel musi wystąpić z pisemnym wnioskiem do Nadleśnictwa, podając wnioskowaną powierzchnię do zalesienia i numer działki.
2. Wniosek jaki złoży właściciel gospodarstwa musi być zaopiniowany przez wójta, burmistrza na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, lub decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu określających ,że dane grunty są przeznaczone do zalesienia zgodnie z w/w planem. Uzgodnienie wydaje się w formie postanowienia zgodnie z art. 1 06 KPA.
3. Całkowity roczny plan zalesienia Nadleśniczy przedstawia staroście do akceptacji. Przy zebraniu większej liczby wniosków, Nadleśniczy występuje o przydział środków.
4. Po otrzymaniu środków Nadleśniczy zawiadamia wnioskodawcę o terminie i miejscu odbioru sadzonek, udzielając jak powyżej instruktażu dotyczącego; sadzenia, pielęgnacji itp.

Zalesianie gruntów rolnych zgodnie z ustawą o lasach z wykorzystaniem funduszu leśnego daje możliwość:

- zalesienia dowolnych powierzchni / nie ma żadnych ograniczeń dotyczących minimalnych czy maksymalnych powierzchni wnioskowanych do zalesienia!
- mogą zalesiać właściciele gospodarstw, którzy nabyli prawo do emerytury czy renty

Przy tym sposobie zalesienia nie otrzymuje się również ekwiwalentu z tytułu zalesienia gruntu rolnego.

W okresie dwóch lat po posadzeniu każda uprawa jest sprawdzana pod względem oceny udatności i prawidłowości prowadzonej

uprawy.

III. Zalesianie z wykorzystaniem dotacji Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska oraz innych funduszy

Zalesianie gruntów rolnych z wykorzystaniem środków Funduszy Ochrony Środowiska kieruje się takimi samymi zasadami jak wyżej omówione formy zalesiania, różni się tylko źródłem finansowania. Występując z wnioskiem do Wojewódzkiego funduszu Ochrony Środowiska należy przestrzegać ogólnie przyjętych zasad jakie wymagane są przy staraniu się o inne dotacje czy kredyty z Funduszu.

Najczęściej stosowaną formą jest składanie wniosków przez Urzędy Gmin, lub starostwa ponieważ wymagany wkład własny wnioskodawcy.

Dotacja dotycząca realizacji zadania pn. Zalesianie gruntów rolnych może być przeznaczona wyłącznie na zakup sadzonek.

Starostwo Powiatowe nie składało wniosku do Funduszu ,ponieważ środki jako corocznie otrzymywano z Budżetu Państwa i funduszu leśnego całkowicie pokrywały zapotrzebowanie na zakup sadzonek.

1. Zalesianie gruntów zgodnie z ustawą o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia

ustawa z dnia 8 czerwca 2001r.o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia /Dz. U. Nr 73 poz 764 z późn. zmianami!Z dniem 14 stycznia 2004r. ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesiania straciła swoją moc (art. 15 ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej dz. U Nr 229 poz 2273 z 2003r. z późn zm.)

1. Zalesianie gruntów zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej

/Dz. U Nr 229 poz. 2273 z 2003r. z późn zm./

Zalesienia prowadzi Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W związku z wejściem w życie w/w ustawy Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wprowadziła działanie "zalesianie gruntów rolnych" w ramach „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”. Program ten ma na celu wycofanie gruntów rolnych o małej przydatności produkcyjnej oraz poprawę struktury agrarnej i krajobrazu obszarów wiejskich.

Forma i wysokość pomocy

Wsparcie na zalesienie polega na dofinansowaniu kosztów założenia uprawy, wykonania poprawek w 2 roku i zabezpieczenia przed zwierzyną. Zgodnie z art. 1, ust. 2 Rozporządzenia Komisji (KE) nr 963/2003, wsparcie to ma postać zryczałtowanej płatności w przeliczeniu na 1 hektar zalesianych gruntów. Wsparcie jest wypłacane jednorazowo po założeniu uprawy.

Wysokość kwoty wsparcia jest zróżnicowana w zależności od:

- proporcji gatunków iglastych i liściastych w strukturze drzewostanu;
- rodzaju zabezpieczenia przed zwierzyną (ogrodzenie i repelenty);
- wysokości nad poziom morza oraz ukształtowania terenu, przy czym przyjęto, że na stokach o spadku większym niż 12 stopni koszty zalesień zwiększają się o

40% w stosunku do kosztów zalesień gruntów o korzystnej konfiguracji.

Premia pielęgnacyjna stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na jeden hektar zalesionych gruntów, wypłacaną co roku przez 5 lat od założenia uprawy, która uwzględnia koszty prac pielęgnacyjnych (zwalczanie chwastów i patogenów) oraz wczesne czyszczenie.

Premia zalesieniowa stanowi zryczałtowaną płatność w przeliczeniu na jeden hektar zalesionych gruntów, która uwzględnia pokrycie kosztów, wynikających z utraconych dochodów z tytułu przekształcenia gruntów rolnych na grunty leśne i jest wypłacana co roku, przez 20 lat od założenia uprawy leśnej. Wysokość premii zalesieniowej została zróżnicowana na dwie stawki w zależności od udziału dochodu z produkcji rolniczej w całkowitych dochodach beneficjenta. Rolnicy, których udział dochodu z rolnictwa przekracza 20% dochodu całkowitego w gospodarstwie, będą otrzymywali premie w pełnym wymiarze. Natomiast właściciele gruntów o niższym udziale dochodu będą otrzymywać premię zalesieniową w wysokości jednej czwartej premii w pełnym wymiarze, zgodnie z relacjami wysokości maksymalnych stawek umieszczonych w załączniku do Rozporządzenia nr 1257/1999. Premia zalesieniowa podlega prawu dziedziczenia.

Pomoc nie jest przyznawana rolnikom korzystającym ze wsparcia w postaci renty strukturalnej oraz na plantacje choinek świątecznych i drzew szybko rosnących, które osiagają kolej rębu przed osiągnięciem piętnastego roku życia.

Wsparcie na zalesienie oraz premia pielęgnacyjna i zalesieniowa są finansowane w całości ze środków publicznych EU i krajowych, w stosunku 80 % – UE i 20 % – środki krajowe.

Wysokość wsparcia nie może przekraczać maksymalnych

stawek pomocy określonych w aneksie do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1257/1999. Kalkulacja wysokości wsparcia bazuje na rzeczywistych kosztach związanych z zakładaniem i pielęgnowaniem uprawy leśnej w różnych regionach kraju w 2002 r., które zostały zebrane w Instytucie Badawczym Leśnictwa. Ponieważ analiza czynników kształtujących koszty założenia uprawy i jej pielęgnacji nie wykazały istotnego zróżnicowania regionalnego, bazowano na kosztach uśrednionych w skali kraju.

Formy
pomocy

na/ha na rok (PLN)

Wsparcie
zalesienie
Iglaste

na

Liściaste

Zalesianie na terenach o korzystnej konfiguracji		
	4300	5000

Zalesianie na stokach o nachyleniu powyżej 12°		
	5100	5900

Zabezpieczenie przed zwierzyną – grodzenie siatką 2-metrową		
	2400	

Premia pielęgnacyjna bez zastosowania repelentów

na terenach o korzystnej konfiguracji 420

na stokach o nachyleniu powyżej 12° 750

Premia pielęgnacyjna z zastosowaniem repelentów

na terenach o korzystnej konfiguracji 700

na stokach o nachyleniu powyżej 12° 1100

Premia zalesieniowa

rolnik (powyżej 20% dochód z rolnictwa) 1400

właściciel gruntów (powyżej 80% dochodu spoza rolnictwa) 360

Beneficjenci

Rolnik (osoba fizyczna) uzyskujący co najmniej 20% dochodów z tytułu prowadzenia tego gospodarstwa. Właściciel (osoba fizyczna) gruntów rolnych położonych w granicach

Rzeczypospolitej Polskiej, będących w jego posiadaniu lub w posiadaniu jego małżonka, uzyskujący dochody powyżej 80% z działalności pozarolniczej.

Grupa rolników lub właścicieli gruntów rolnych (min. 3 osoby, prowadzących działalność rolniczą na łącznej powierzchni o wielkości co najmniej 3 ha).

Kryteria dostępu

Pomoc finansowa może być przyznana rolnikowi lub właścicielowi gruntów rolnych, jeśli:

- uzyska pozytywną decyzję na wniosek o przystąpienie do programu zalesieniowego;
- zobowiąże się do przestrzegania warunków i terminów określonych w szczegółowym planie zalesieniowym;
- przedłoży oświadczenie o wykonaniu zalesienia

Rolnik lub właściciel gruntu opracowuje wniosek o przystąpienie do programu zalesieniowego.

Wniosek wraz z załącznikami będzie składany w Biurze Powiatowym Agencji Płatniczej od 1 czerwca do 15 lipca. Wymaganymi załącznikami do wniosku są:

- wypis z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
- wypis z ewidencji gruntów dla działek ewidencyjnych zgłoszonych do zalesienia;
- załącznik graficzny przedstawiający działkę/i rolną przeznaczoną do zalesienia;
- zaświadczenie o uzyskiwanych dochodach z działalności rolniczej (urząd gminy) lub innej działalności podlegającej opodatkowaniu od osób fizycznych (urząd skarbowy).

Beneficjent przedkłada w Biurze Powiatowym Agencji Płatniczej

oświadczenie o wykonaniu zalesienia, poświadczony przez nadleśniczego, które jest warunkiem przyznania płatności. Warunkiem wypłaty piątej raty premii pielęgnacyjnej jest przedłożenie przez beneficjenta decyzji starosty o przekwalifikowaniu gruntu rolnego na grunt leśny. Nie dostarczenie takiego dokumentu w określonym terminie będzie wiązało się z objęciem rolnika procedurą kontrolną przez Agencję Płatniczą.